

Sharopov Dilshod Ravshan o‘g‘li
Bukhara State University
Lecturer, Department of Archaeology and History of Bukhara
80d579oa@gmail.com

Received 4th May 2024, Accepted 11th May 2024, Online 18th June 2024

DIPLOMATIC RELATIONS OF UZBEKISTAN WITH THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA

Abstract: The article analyzes in detail the Central Asian states of Uzbekistan and related diplomatic relations and long-term plans in them, issues that need to be resolved in the near future.

Key words: Central Asia, Shanghai Cooperation Organization, South Asia, “action strategy“, “development strategy”, strategy, sanctions, coronavirus, geopolitics, global, “good neighborliness”, export, import, EEC, EU, demarcation, integration, totality.

ДИПЛОМАТИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА СО СТРАНАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

Аннотация: В статье подробно проанализированы центральноазиатские государства Узбекистана и связанные с ними дипломатические отношения и перспективные планы в них, вопросы, которые необходимо решить в ближайшем будущем.

Ключевые слова: Центральная Азия, Шанхайская организация сотрудничества, Южная Азия, “стратегия действий”, “стратегия развития”, стратегия, санкции, коронавирус, геополитика, глобальная, “добрососедство”, экспорт, импорт, ЕЭС, ЕС, демаркация, интеграция, совокупность.

O‘ZBEKISTONNING MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI BILAN DIPLOMATIK MUNOSABATLARI

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari va ular bilan bog‘liq diplomatik munosabatlar va undagi istiqbolli rejalar, yaqin kelajakda hal qilinishi kerak bo‘lgan masalalar mazmun - mohiyati atroflicha tahlil qilingan

Kalit soʻzlar: Markaziy Osiyo, Shanxay Hamkorlik Tashkiloti, Janubiy Osiyo, “Harakatlar strategiyasi”, “Taraqqiyot strategiyasi”, strategiya, sanksiya, koronavirus, geosiyosat, global, “yaxshi qoʻshnichilik”, eksport, import, YeIH, YI, demarkasiya, integratsiya, agregat.

KIRISH

Markaziy Osiyo oʻzining tabiiy resurslari, strategik oʻrni, iqtisodiy, transport kommunikatsiyasi va yana bir qator sohalaridagi imkoniyatlari bois, global va mintaqadagi yirik davlatlarning eʼtibor markazida boʻlib kelgan. Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy Osiyo davlatlari, shuningdek, Afgʻoniston bilan chegaradoshligi va strategik qulay geosiyosiy imkoniyatlari sababli muhim ahamiyatga ega boʻlib, mintaqadagi siyosiy, ijtimoiy - iqtisodiy jarayonlar, qolaversa, xavfsizlikni taʼminlash masalalarida ham alohida oʻrin tutadi. Mazkur sababga koʻra, Markaziy Osiyo mintaqasi doim Oʻzbekiston tashqi siyosatining asosiy eʼtibor markazida boʻlib kelgan. 2017–2021 yillarga moʻljallangan Harakatlar strategiyasiga koʻra, Oʻzbekiston Respublikasi Markaziy Osiyoni barqaror rivojlangan, tinch va keng imkoniyatlar makoniga aylantirish orqali “yaxshi qoʻshnichilik” muhitini yaratish uchun oʻzining mintaqadagi siyosatiga alohida eʼtibor qaratib kelmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Adabiyotlar va Rasmiy saytlardan olingan maʼlumotlar natijasi tadqiqotga turlicha yondashishga sabab boʻldi. Mavzuga doir adabiyotlarni quyidagi turlarga ajratamiz. 1. Mustaqillik yillarida davlatimiz rahbari tomonidan amalga oshirilgan ishlar tahlili. 2. 1991 - 2023-yillarda olib borilgan siyosiy va iqtisodiy aloqalarga oid tahlillar. 3. Xorijiy olimlarning yurtimiz va Markaziy Osiyo davlatlari aloqalarining oʻrganilishi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mavzu yuzasidan qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Tadqiqot metodologiyasini adabiyotlar tahliliga qarb belgilaymiz. Markaziy Osiyoda barqarorlik va mintaqaviy xavfsizlikni taʼminlashda samarali va koʻp tomonlama mexanizmlar qatorida xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar, xususan, SHXT, YIH, Y.I doirasidagi ilmiy-texnik hamkorlikni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

“Taraqqiyot strategiyasi” markazi boʻlim boshligʻi Farrux Hakimov oʻzining “Markaziy Osiyoda mintaqaviy rivojlanish dinamikasi va “5+1” koʻp tomonlama hamkorlik formati” nomli maqolasida 2019- yilda Xitoyning Uxan provinsiyasida paydo boʻlgan virus xalqaro hamjamiyat uchun miqyosi jihatdan hech bir urushdan kam boʻlmagan xavf-xatarni olib kelganligini, pandemiya boshlanishi bilanoq, Oʻzbekiston rahbariyati mintaqaviy hamkorlik tarafdori ekanligini yana bir bor namoyon etgani holda, Markaziy Osiyoda “COVID-19” pandemiyasiga qarshi birgalikda kurashishga chaqirganligini taʼkidlab oʻtgan. Markaziy Osiyo mamlakatlari koronavirus pandemiyasiga qarshi kurashish borasidagi umumiy masalalardagi hamfikrliligi bilan oʻz mintaqaviy hamjihatligini

namoyish etdi. O‘zbekiston tomonidan Qirg‘iziston va Tojikistonga, Qozog‘istondan esa Qirg‘izistonga yuborilgan insonparvarlik yordami mintaqaviy hamkorlik va uning afzalliklarini yaqqol ko‘rsatib berdi[7].

Markaziy Osiyoning qoq o‘rtasida joylashgan, eng yirik inson salohiyati hamda barcha mintaqqa mamlakatlari bilan umumiy chegaraga ega yagona davlat – O‘zbekiston. 2016 yil oxirigacha davlat chegaralari minalashtirilgan, suv va gaz zaxiralaridan oqilona foydalanish bo‘yicha dahanaki tortishuvlar, o‘zaro chetlab o‘tish va tashqi siyosiy-iqtisodiy manfaatlarga qaram bo‘lmaslikka yo‘naltirilgan muxtor naqliyot hamda temir yo‘llar barpo etilishi natijasida mintaqada ishonchsizlik kayfiyati keskinlashib ketgandi. Hatto qarindoshlar darajasidagi bordi-keldi tashriflari ham nihoyatda cheklangan edi. Oxirgi yillarda mintaqqa mamlakatlari o‘rtasidagi aloqalarda katta yutuqlarga erishilgan bo‘lsa-da, yaqin istiqbolda hal qilinishi kerak bo‘lgan bir qancha masalalar mavjud.

2017 - yil 17 - sentyabrida BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida O‘zbekiston prezidenti Shavkat Mirziyoyev mintaqada mutlaqo yangi siyosiy muhit yaratishga erishilgani va bu tendensiyaning mustahkamlanishi Markaziy Osiyo davlatlari prezidentlari muntazam uchrashuvlar o‘tkazishi uchun imkoniyat yaratishi haqida nutq qilgan edi[1. 2.].

Undan bir oz avval, 2017 yil 7 fevralda tasdiqlangan 2017-2021 yillar uchun Harakatlar strategiyasining “chuqur o‘ylangan, o‘zaro manfaatli va amaliy tashqi siyosat sohasidagi ustuvor yo‘nalishlar” deya tavsiflangan 5.2-yo‘nalishida “O‘zbekistonning yon-atrofida xavfsizlik, barqarorlik va ahil qo‘shnichilik muhitini shakllantirish” tamoyili belgilab qo‘yilgan edi[3. 4.]. Keyinchlik mazkur tamoyil 2022 yil 28 fevralda PF-60 sonli Prezident Farmoni bilan tasdiqlangan “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasida o‘z aksini topdi[5. 6.]. Umuman olganda, tashqi siyosat davlat va jamiyatning muvaffaqiyatli ichki rivojlanishi, islohotlarni amalga oshirish, aholi turmush farovonligining oshishini ta‘minlash, hayot sifatini ko‘tarish uchun qulay tashqi sharoitni yaratish hisoblanadi. Shundan kelib chiqib, O‘zbekiston atrofida tinchlik, barqarorlik va xavfsizlik muhitini shakllantirish eng asosiy vazifalardan biridir. Aynan O‘zbekiston joylashgan mintaqadagi xavfsizlik barqaror rivojlanishning eng asosiy shartidir. Yuqoridagilardan kelib chiqib, Markaziy Osiyo davlatlari – bevosita qo‘shnilarimiz bilan do‘stona, yaqin qo‘shnichilik va o‘zaro manfaatli aloqalarni rivojlantirish va mustahkamlash asosiy ustuvor tashqi siyosiy yo‘nalish sifatida belgilab qo‘yilgan.

Xo‘sh, so‘nggi yillarda O‘zbekiston tashqi siyosatining Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlik yo‘nalishida qanday ishlar amalga oshirildi?

Birinchidan, Prezident Shavkat Mirziyoyevning Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining maslahat uchrashuvlarini o‘tkazish to‘g‘risidagi taklifi amalga oshdi. Ushbu tashabbus xalqaro miqyosda keng tan olindi va mintaqqa davlatlarining barcha rahbarlari qo‘llab-quvvatladi. Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining birinchi maslahatlashuv uchrashuvi 2018 - yil 15 mart kuni Qozog‘iston poytaxti Ostona shahrida bo‘lib o‘tdi. Ikkinchi uchrashuv 2019 yil 29 noyabr kuni Toshkent shahrida o‘tkazildi. Toshkent uchrashuvida keyingi yig‘ilishni Bishkekda o‘tkazishga kelishib olingan edi. Ammo koronavirus pandemiyasi sabab 2020 yilgi uchrashuv o‘tkazilmadi. Markaziy Osiyo davlatlari yetakchilarining navbatdagi maslahat uchrashuvi 2021 yil 6 avgust kuni Turkmanistonning “Avaza” milliy turizm zonasida o‘tkazildi. 4-maslahat uchrashuvi 2022 yil 21 iyul kuni Issiqko‘l bo‘yidagi Cho‘lponota kurort shahrida o‘tkazildi. Jiddiy xulosalar qilish vaqti keldi.

Uchrashuvda Tojikiston va Qirg'iziston tomonlari "XXI asrda Markaziy Osiyo davlatlarining taraqqiyoti to'g'risida"gi do'stona qo'shnichilik bitimiga imzo qo'yadi, sababi o'sha payt ular o'rtasida keskinlik bor edi. 2023 yil Markaziy Osiyo davlatlarining beshinchi maslahatlashuv uchrashuvi bo'lishi kutilyapti. Jiddiy xulosalar qilish vaqti keldi.

Ikkinchidan, O'zbekiston va Markaziy Osiyoning boshqa davlatlari o'rtasida barqaror iqtisodiy va siyosiy aloqalar o'rnatildi.

2022 yil yakuniga ko'ra, O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan tashqi savdo hajmi 17,2 foizga o'sib, 7,5 milliard AQSH dollariga yetdi. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi ma'lumotiga ko'ra, bu mamlakat umumiy savdo hajmining 15 foiziga teng bo'lgan. O'zbekistonning Markaziy Osiyo mamlakatlariga eksporti 3,1 mlrd dollarni (o'sish 15,4 foiz), importi esa 4,4 mlrd dollarni (o'sish 18,6 foiz) tashkil etdi[6. 7. 8.].

O'zbekiston-Turkmaniston munosabatlari. Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston Prezidenti sifatidagi ilk xorijiy tashrifini 2017 yil 6-7 mart kunlari Turkmanistonga amalga oshirgan edi. Uchrashuvda transport sohasida zamonaviy infratuzilma yaratish bo'yicha hamkorlik davom ettirilishi bo'yicha kelishuvga erishilgandi. Bu hamkorlik Markaziy Osiyo, Yevropa va Yaqin Sharq transport tizimlarini birlashtirishi ko'zda tutilgan. Turkmaniston prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedov 2018 - yil 23 - aprel kuni davlat tashrifi bilan O'zbekistonga keldi va o'zaro hamkorlikni rivojlantirish doir 17 ta hujjat imzolandi. 2021 - yilning 29 - aprel kuni ikki davlat rahbarlari Ashxobod shahrida yana uchrashuv o'tkazishdi. Shavkat Mirziyoyevning Turkmanistonga navbatdagi tashrifi 2022 - yil 21 - oktyabr kuni amalga oshirildi. Unda davlat rahbarlari qardosh xalqlar o'rtasidagi ko'p asrlik do'stlik va yaxshi qo'shnichilikka asoslangan ikki tomonlama munosabatlarni yanada mustahkamlash masalalarini muhokama qildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazining Jamoatchilik bilan aloqalar xizmati ma'lumotlariga ko'ra, kyeyingi yillardagi o'zgarishlar sabab tovar ayirboshlash hajmi to'rt barobardan ziyodga ko'paydi va 2022 - yil yakunlariga ko'ra 926,3 million dollarni (o'sish 2,7 foiz) tashkil etib, eksport hajmi 194,8 million dollarni, import hajmi esa 731,5 million dollardan iborat bo'ldi[5].

O'zbekiston-Qozog'iston munosabatlari. Dastlab Shavkat Mirziyoyev 2017 - yilning 22-23 mart kunlari davlat tashrifi bilan Qozog'istonda bo'lgandi. Muzokaralar yakunida davlatlararo, hukumatlararo va idoralalararo 13 hujjat imzolandi. M-39 avtomobil yo'lida joylashgan va 2006 yilda yopib qo'yilgan "Oq oltin" va "Malik" avtomobil o'tkazish punktlari qayta ochildi.

Qozog'iston Respublikasining hozirgi prezidenti Qosim-Jo'mart To'qayev 2019 - yilning 14-15 aprel kunlari davlat tashrifi bilan O'zbekistonda bo'ldi. Uchrashuvda ikki tomonlama savdo aylanmasi hajmini yaqin kelajakda 5 mlrd dollarga yetkazishdan har ikkala tomon manfaatdor ekanligi ta'kidlandi. O'tgan davr mobaynida Sirdaryo va Jizzax viloyatlari hamda Qozog'istonning Turkiston viloyati chegaralari tutashgan uchastkalarda davlatlararo chegarani demarkasiyalash bo'yicha bir nechta muzokaralar o'tkazildi. 2022 - yilning yakunlari bo'yicha O'zbekistonning Qozog'iston bilan tashqi savdo aylanmasi 4,6 milliard dollarni (o'sish 17,9 foiz) tashkil etib, eksport hajmi 1,4 milliard dollarga, import hajmi esa 3,2 milliard dollarga yetdi[6. 10. 11.].

O'zbekiston-Tojikiston munosabatlaridagi. ko'p yillar davomida go'yoki yechimi bo'lmagan, murakkab va nozik hisoblangan chegara va suv-energetika sohasidagi masalalar ham o'z

yechimini topdi. Bu o'zgarishlarning barchasi oddiy fuqarolar hayotida sezilmoqda. Ko'p yillar davomida birinchi marta ular o'z qarindoshlari va do'stlarinikiga to'siqsiz, erkin tashrif buyurish imkoniyatiga ega bo'lishdi. Hozir O'zbekiston-Tojikiston chegarasidan har kuni 20 mingga yaqin kishi o'tadi. 4-5 yil oldin esa bu ko'rsatkich bor-yo'g'i 3-3,5 mingni tashkil qilar edi.

2018 - yilda ikki tomonlama munosabatlar tarixida birinchi marta o'zaro davlat tashriflari bo'lib o'tdi. Umuman olganda, 2016 - yil sentyabr oyidan boshlab O'zbekiston va Tojikiston rahbarlari turli sammitlar doirasida taxminan 20 - marta yaqin uchrashishdi. 2022 - yil iyun oyidagi Tojikiston prezidenti E.Raxmonning mamlakatimizga rasmiy tashrifi O'zbekiston-Tojikiston munosabatlarini ittifoqchilik darajasiga ko'tardi. Keyingi yillarda ikki tomonlama tovar ayirboshlash hajmi qariyb 40 barobarga oshgani mamnuniyat bilan qayd etildi. Muzokaralar chog'ida O'zbekiston va Tojikiston yetakchilari mintaqaviy xavfsizlik va barqarorlik masalalari yuzasidan ham fikr almashdilar, xalqaro tashkilot va tuzilmalar doirasida konstruktiv muloqot va o'zaro ko'makni davom ettirish zarurligini qayd etdilar. 2022 - yil yakunlari bo'yicha Tojikiston bilan tashqi savdo aylanma 674,4 million dollarni (o'sish 11,4 foiz) tashkil etib, eksport hajmi 519,9 million dollarga, import hajmi esa 154,5 million dollarga yetdi

O'zbekiston-Qirg'iziston munosabatlarida so'nggi 10 - yil davomida ilk bor chegara masalarida ijobiy natijalarga erishildi. Qirg'iziston prezidenti Sadir Japarov mamlakat yetakchisi sifatida ish boshlagach, uchinchi davlat tashrifini O'zbekistonga amalga oshirdi. Tashrif doirasida ko'p qirrali O'zbekiston-Qirg'iziston sherikligining deyarli barcha yo'nalishlarini qamrab olgan 22 ta hujjat imzolandi. Ikki davlat o'rtasida eng nozik nuqtalardan biri bo'lgan chegaradagi muammolar yaqin kelajakda hal qilinishi ta'kidlandi. Shuningdek, Shavkat Mirziyoyev Sadir Japarov taklifiga binoan mazkur yilning 26-27 yanvar kunlari davlat tashrifi bilan ushbu mamlakatda bo'ldi. Tomonlar oxirgi ikki yilda o'zaro munosabatlarni mutlaqo yangi darajaga olib chiqishga erishgani ta'kidlandi. O'zbekiston – Qirg'iziston chegarasining delimitasiyasi yakuniga yetkazilgani esa tarixiy voqea sifatida e'tirof etildi. Muzokaralarda ikki tomonlama siyosiy, savdo-iqtisodiy, investisiyaviy, transport-kommunikasiya, suv-energetika va hududlararo hamkorlikni rivojlantirish masalalari muhokama qilindi. O'zbekiston rahbari keyingi yillarda o'zaro savdo hajmi yetti barobarga ko'payganini mamnuniyat bilan qayd etdi[6. 12. 13.].

Iqlim o'zgarishi

Hozirgi paytda Markaziy Osiyodagi suv resurslarining 90 foizi sug'orma dehqonchilik uchun ishlatilmoqda. Suv qishloq xo'jaligining asosi hisoblanadi va bu tarmoq Markaziy Osiyodagi beshta mamlakat iqtisodiyotida ham muhim rol o'ynaydi, chunki qishloq xo'jaligi sohasi mazkur mamlakatlar YAIMning 10 foizidan 45 foizigacha bo'lgan qismini tashkil etadi. Kelajakda Markaziy Osiyoda suv manbalarining kamayib borish tendensiyasi ro'y berish ehtimoli mavjud. Xususan, muzliklar mintaqadagi suv resurslarining asosiy manbasi hisoblanadi va ularning eng katta qismi Tojikiston hududiga to'g'ri keladi. Bu yerdagi muzliklar Markaziy Osiyo suv resurslarining 60 foizigacha bo'lgan qismini tashkil etadi. Ob-havo o'zgarishi bilan Markaziy Osiyoda suv resurslarini boshqarish va xavfsizligini ta'minlash masalalari muhim ahamiyat kasb etib boraveradi. Shu sabab mintaqa mamlakatlari bu masalani oliy darajada qayta ko'rib chiqib, tegishli dastur va strategiya ishlab chiqishi kerak.

Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo hamkorligida yangi davr

2022 yil 17-18 noyabr kunlari Samarqand shahrida “Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo” formatidagi tadbirlar o‘tkazildi. Jumladan, 17 noyabr kuni Yevropa Ittifoqining Markaziy Osiyoda barqaror energiyani rivojlantirishga qaratilgan yangi loyihasiga bag‘ishlangan davra suhbat va “Markaziy Osiyo yoshlari ovozi” forumi tashkil etildi. 18 noyabr kuni esa “Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo o‘zaro bog‘liqligi: barqaror rivojlanish uchun global darvoza” mavzusidagi xalqaro konferensiya o‘tkazildi[6. 15.].

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning konferensiya qatnashchilariga murojaatnomasini davlatimiz rahbarining tashqi siyosiy masalalar bo‘yicha maxsus vakili Abdulaziz Komilov o‘qib eshittirdi. Shavkat Mirziyoyev o‘z murojaatida bugungi kunda dunyoda yuz berayotgan murakkab geosiyosiy jarayonlar va oldindan bashorat qilib bo‘lmaydigan turli ziddiyatlar, global siyosiy va iqtisodiy beqarorlik, turli zamonaviy tahdidlar mintaqalar va davlatlar o‘rtasidagi hamjihatlik va o‘zaro manfaatli sheriklikni yanada kengaytirishni taqozo qilayotganini qayd etdi.

Samarqand shahrida bo‘lib o‘tgan mazkur anjuman Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo o‘rtasida muloqotlarni faollashtirish, hamkorlikni amaliy dastur va loyihalar bilan boyitish, mintaqalararo ochiq va samarali aloqalar tizimini shakllantirish, ko‘p qirrali sheriklikni yanada chuqurlashtirishga qaratilganligi bilan katta ahamiyat kasb etdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Markaziy Osiyoning xavfsizlik va barqarorlik holatini ta‘minlash, mavjud bo‘lgan tahdidlar oldini olish uchun samarali mexanizmlarni ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb vazifasi hisoblanadi. Bu kabi mexanizmlarni yaratishning mintaqa davlatlarida fan-texnologiyalar rivojlanishining ustivor yo‘nalishini aniqlash bilan hamohanglikda olib borilishi maqsadga muvofiq sanaladi. Bugungi kun nuqtai- nazari bilan qaralsa muammolarni hal qilish orqali hamkorlikdan ko‘ra, hamkorlik orqali muammolarni bartaraf etish tamoyiliga amal qilishimiz ko‘proq naf beradi. Chunki, hamkorlik yangi imkoniyatlar eshigini ochib, hamjihatlikda muammolar yechimini topishga xizmat qiladi.

Ulkan GESlar qurilishi muammosini hamkorlikda mavjud kichik GESlarni modernizatsiya qilib foydalanish, muqobil energiya beruvchi texnologiyalarni joriy qilish yoki GESlardan keladigan foydani qoplashi mumkin bo‘lgan turizmni rivojlantirish orqali yechimiga erishish mumkin.

Bunday jarayonlar mintaqada geosiyosiy mavhumlik saqlanib qolishiga, davlatlarni ko‘p tomonlama siyosat yuritishiga, pirovardida hamkorlik jarayonlarining samarali kechishiga salbiy ta‘sir qiladi. Mintaqada yetakchi davlatlarning manfaatlari to‘qnashuvi davom etar ekan, mintaqaviy yaxlitlik vujudga kelmaydi. Siyosatchilar mintaqa yirik davlatlar manfaatlari to‘qnashadigan hudud ekanligi, bu ko‘plab muammoli jarayonlarga sabab bo‘lishini ta‘kidladilar. Bunday fikrlarga qo‘shilgan holda, yana shuni ham qayd qilish lozimki, biz shunday imkoniyatdan unumli foydalanishimi, bir davlatning bosimini qaytarishda ikkinchi bir davlatning muvozanatidan, foydalanish imkoni mavjud.

Mintaqa taraqqiyotida tashqi omillardan ko‘ra ichki omillar, ya‘ni mintaqa davlatlarining ichki imkoniyatlari va ulardan nechog‘lik samarali foydalanish ko‘proq ahamiyat kasb etadi. Mintaqa

rivojida shu hududda joylashgan har bir davlatning ulushi bor. Jumladan, O‘zbekistonning roli va geosiyosiy pozitsiyasi nihoyatda katta.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida nutqi. <https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-prezidenti-shavkat-mirziyeev-bmt-bosh-assambleyasi-20-09-2017>.
2. Шавкат Мирзиёев. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2022. -592 б.
3. Шавкат Мирзиёев. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. – Тошкент: Ўзбекистон, 2029. - 400 б.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>
5. <https://kun.uz/news/2023/01/28/ozbekistonning-markaziy-osiyo-davlatlari-bilan-savdo-aylanmasi-75-mlrd-dollariga-yetdi>
6. Rog‘un GESi: Tojikiston va O‘zbekiston o‘rtasidagi suv janjalini qanday bartaraf etish mumkin? <https://kun.uz/uz/news/2017/06/05/rogun-gesi-tojikiston-va-uzbekiston-urtasidagi-suv-zanzalini-kandaj-bartaraf-etis-mumkin>
7. Shavkat Mirziyoyev Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo o‘rtasidagi «Global darvoza» tashabbusi haqida gapirdi <https://daryo.uz/k/2022/11/18/shavkat-mirziyoyev-yevropa-ittifoqi-va-markaziy-osiyo-ortasidagi-global-darvoza-tashabbusi-haqida-gapirdi/>
8. Шавкат Мирзиёев. Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2022. - 440 б.
9. “Taraqqiyot strategiyasi” markazi bo‘lim boshlig‘i Farrux Hakimovning “Markaziy Osiyoda mintaqaviy rivojlanish dinamikasi va “5+1” ko‘p tomonlama hamkorlik formati” maqolasi. <https://strategy.uz/index.php?news=1446>
10. Шавкат Мирзиёев. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳо. – Тошкент: Ўзбекистон, 2020. - 508 б.
11. Шавкат Мирзиёев. Миллий тикланишдан миллий юқлалиш сари. – Тошкент: Ўзбекистон, 2020. - 456 б.
12. Солнома. Ўзбекистон Президенти Шавкат Миромонивич Мирзиёев. Фаолияти хроникаси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2022. - 744 б.
13. Болтаев А.Х., Самандарова Н. З. (2021). Роль краеведческих кружков в воспитании молодёжи. Вестник магистратуры, (5-3 (116)), 63-64.
14. Болтаев А. (2021). ЁШЛАРНИ ТАРБИЯЛАШДА ЎЛКАШУНОСЛИК ТЎГАРАКЛАРИНИНГ ЎРНИ. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (*buxdu.uz*), 7(7).
15. Квинт В.Л. Стратегиялаш назария ва амалиёти. – Тошкент: Тасвир, 2018. 160 б.